

על חוף ממתנת,
בנמל עוגנת,
- תפליג מהרה, בהשמע צפירות.

עובדים עמלים,
לבטנה מעלים,
- חביות, ולחמים בצרורות.

טורחים וקונים,
לשבת מכינים,
- בשר ודגים, גם שתי כיפרות.

רצים וחסים,
"מהר" - לוחשים,
- "עוד מעט, מדליקים הנרות".

כי רק אשר טרח -
יאכל בשבת,

ולמי שאסף -
יהא בים, פת.

העולם הזה – והעולם הבא

מדרש זוטא - קהלת (בובר) פרשה ב ד"ה אין זכרון לראשונים

מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות. בעולם הזה מי שהוא מעוות יוכל לתקון, ומי שהוא מחוסר יוכל להמנות, אבל לעתיד לבוא מי שהוא מעוות לא יוכל לתקון, ומי שהוא מחוסר לא יוכל להמנות, יש מן הרשעים שמזדווגין זה עם זה בעולם הזה, אחד מהם עשה תשובה לפני מותו, ואחד לא עשה תשובה, לעתיד לבוא נמצא זה עומד בחבורת צדיקים, וזה עומד בחבורת רשעים, והוא [רואה אותן] ואומר אוי לי שמא משוא פנים יש בדבר, זה ואני [גורע] [גנבנו] כאחד, זה ואני הרגנו כאחד, וזה עומד בחבורת צדיקים, ואני בחבורת רשעים, והם משיבין ואומרים לו, שוטה שבעולם מנוול היית ומושלך אחר מיתתך שלשה ימים, ולא [הכניסוך בארון] בחבלים גררוך לקבר, תחתיך יוצא רימה ומכסיך תולעה [ישעיה י"ד י"א], וראה חבירך [בשולך] [בניוולך] ונשבע לשוב מאותו הדרך. [מה] [למה] שהייתה ספיקה בידך [לשוב] למה לא עשית תשובה, אמר הניחוני ואעשה תשובה, ואומרים לו שוטה שבעולם אין אתה יודע **שהעולם הזה דומה לשבת, ועולם שבאתה דומה לערב שבת,** אם אינו מתקן לערב שבת, מה אתה אוכל בשבת, ואינך יודע **שהעולם הזה דומה לים ועולם שבאתה ממנו דומה ליישוב,** אם אין אתה מתקן ביישוב, מה הוא אוכל בים, וגם **[עולם הזה] דומה למדבר, [ועולם שבאתה ממנו דומה ליישוב]** אם אין אדם מתקן ביישוב, מה הוא אוכל במדבר. על זה נאמר מעות לא יוכל לתקון, שהוא רוצה לעשות תשובה ואין מניחין אותו. מיד חובק את ידיו ואוכל את בשרו, והוא אומר הניחו לי לראות בכבוד חבירי, אומרים לו שוטה שבעולם אנו מצווין שלא נעמיד צדיק בצד רשע ולא רשע בצד צדיק, ולא טמא בצד טהור, ולא טהור בצד טמא, ועל מה אנו מצווין, [שנאמר] זה השער לה' צדיקים יבואו בו (תהלים קי"ח כ').

* * * * *

[ו] לך אל נמלה עצל. אמר ר' יהודה בן פדייה עתידין הרשעים לומר לפני הקב"ה לעתיד לבא, רבון העולמים הניחנו ונעשה תשובה לפניך, והקב"ה אומר להם שוטים שבעולם, בעולם הזה שהייתם בו דומה לערב שבת, והעולם הזה דומה לשבת, אם אין אדם מתקן עצמו בערב שבת מה אוכל בשבת. ד"א עולם שהייתם בו דומה ליבשה והעולם הזה דומה לים, אם אין אדם מתקן עצמו ביבשה מהו אוכל בים. ד"א עולם שהייתם בו דומה לפרוזדור, והעולם הזה דומה לטרקלין, אם אין אדם מתקן עצמו בפרוזדור היאך יכנס לטרקלין. ד"א עולם שהייתם בו דומה לימות החמה, והעולם הזה דומה לימות הגשמים, אם אין אדם חורש וקוצר ובוצר וזורע בימות החמה, מהו אוכל בימות הגשמים. ועוד היה לכם ללמוד מן הנמלה, הה"ד לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, ומה היא חכמתה [ז] אשר אין לה קצין שוטר ומושל [ח] תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה, ר' אליעזר שאל את ר' יהושע, אמר לו רבי פסוק זה מהו פירושו, א"ל הנמלה אין לה שוטר ולא מושל להחכימה, אלא חכמתה ממנה, והרשעים היה להם ללמוד ממנה, אלא התחזקו בעצלותם ובטפשותם ולא עשו תשובה, לפיכך אמר שלמה [ט] עד מתי עצל תשכב.

* * * * *

ילקוט שמעוני תהילים רמז תתסב

דרש ר' זירא ואמרי לה תני רב מאי דכתיב תשת חשך ויהי לילה זה העולם הזה שהוא דומה ללילה. בו תרמוש כל חיתו יער אלו הרשעים שדומין לחיה רעה שביער, תזרח השמש לצדיקים, יאספון רשעים לגיהנם, ואל מעונתם ירבצון אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו. יצא אדם לפועלו יצאו הצדיקים לקבל שכרם, ולעבודתו עדי ערב במי שמשלים עבודתו עדי ערב:

* * * * *

לילה - חושך, גורם טעויות, ומבלבל.
כך העולם הזה - דומה לילה - שהוא מטעה את הבריות, ומראה על הרע טוב ועל הטוב רע. ותפקידנו לגלות את השקר ולחיות ע"פ האמת.

מדבר וים - מקומות שאינם יישובו של העולם, וא"א להתקיים שם.
כך העולם הזה - דומה ליישוב, והעולם הבא - דומה למדבר וליים, שכן בכדי להתקיים במדבר או בים, יש להתכונן בטרם שיצא לדרכו.

שבת - כל ענינו, כבוד ועונג. כבוד שבת, ועונג שבת.
כך העולם הבא - דומה לשבת - כולו כבוד ועונג (הנאה). כל מה שמחפש האדם בעולם הזה כבוד ועונג, הוא כבוד ועונג של שקר, כי אינם קיימים, ומתמסמסים והולכים. ובעולם הבא הוא כבוד והנאה אמיתיים לנצח נצחים. "מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה" - מתוך זמירות של שבת.

טרקלין - ארמון, מקום מושב המלך.
העולם הזה - דומה לפרוזדור בפני העולם הבא - הדומה לטרקלין. כיון שכל ימיו צריך האדם להסתכל ולזכור, לפני מי הוא עתיד ליתן דין וחשבון. הוא הולך לעמוד לפני המלך. ובפרוזדור, קודם הכניסה לארמון המלך, יש להתלבש כראוי. ולא לעמוד לפני המלך בבגדים צואים.

כל דברינו אלה נמצאים במסילת ישרים בפרק הראשון.

ספר מסילת ישרים - פרק א

בבאור כלל חובת האדם בעולמו:

יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא - שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו:

והנה, מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, **שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכנתו, שזהו התענוג האמתי והעדון הגדול מכל העדונים שיכולים להמצא. ומקום העדון הזה באמת הוא העולם הבא**, כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה, אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה **הוא זה העולם**. והוא מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד, ו), "העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא". **והאמצעים** המגיעים את האדם לתכלית הזה, **הם המצוות** אשר צנינו עליהן האל יתברך שמו. ומקום עשית המצוות הוא רק העולם הזה. על כן הושם האדם בזה העולם בתחלה, כדי שעל ידי האמצעים האלה המזדמנים לו כאן יוכל להגיע אל המקום אשר הוכן לו, שהוא העולם הבא, לרוות שם בטוב אשר קנה לו על ידי האמצעים האלה. והוא מה שאמרו זכרונם לברכה (ערובין כב, א), "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם"...

והנה שמו הקדוש ברוך הוא **לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך**, והם הם התאוות החמריות, אשר אם ימשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב האמתי, ונמצא **שהוא מושם באמת בתוך המלחמה החזקה**. כי כל עניני העולם, בין לטוב בין לרע, הנה הם נסיונות לאדם, העני מצד אחד והעשר מצד אחר, כענין שאמר שלמה (משלי ל' ט'), "פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה', ופן אגרש ונגבתי" וגו', השלנה מצד אחד והיסורין מצד אחר. עד שנמצאת המלחמה אליו פנים ואחור. ואם יהיה לבן חיל וינצח המלחמה מכל הצדדין, הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לדבק בבוראו ויצא מן הפרוזדור הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים, **ויכפי השעור אשר כבש את יצרו ותאוותיו** ונתרחק מן המרחיקים אותו מהטוב ונשתדל לדבק בו - **כן ישיגהו וישמח בו**..

כללו של דבר, האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה, אלא בעבור מצבו בעולם הבא. אלא שמצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא, שהוא תכליתו. על כן תמצא מאמרי חכמינו זכרונם לברכה רבים כלם בסגנון אחד, **מדמים העולם הזה למקום וזמן ההכנה, והעולם הבא למקום המנוחה ואכילת המוכן כבר**. והוא מה שאמרו (אבות ב, טז), "העולם הזה דומה לפרוזדור", וכמו שכתבתי לעיל, "היום לעשותם ולא למחר לעשותם, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם", (ערובין כב, א). "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת" (עבודה זרה ג' א'), "העולם הזה דומה ליבשה והעולם הבא לים" וכו' (קהלת רבה א, טו). וכאלה רבים על זה הדרך:

במהברות:

אדם לעמל יולד. האדם עמל ועובד כל ימי חייו. האדם בטבעו אינו נח לרגע, ושואף כל ימיו ליותר ממה שיש לו. האדם עמל כל חייו לאסוף עוד ועוד, ואינו מסתפק במה שיש לו.

אך שומה עליו לדעת באיזו סחורה כדאי להשקיע, ובאיזה עמל לבחור.

עלינו לזכור את מגמת פנינו, להתייצב בעוד כששים שנה בטרקלין לפני בורא העולם, ואז להנות מפרי עמלנו. ושם כבר לא ניתן לעמול, כבר לא ניתן לרכוש מאומה, כשם שלא ניתן למצוא חנויות בלב ים.

שם בעולם שאליו אנו צועדות, נחיה בכבוד ועונג נצחיים, שדוגמתם ניתן לחוש בשבת, (מי ששומרת שבת כראוי), והעולם הזה דומה לערב שבת.

מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.